

مطالعه رفتارهای پرخطر دانشجویان و ارتباط آن با پایبندی به ارزش‌های جمعی و مصرف رسانه‌ای (مورد مطالعه: دانشجویان دانشگاه شهید مدنی آذربایجان)

صمد رسول‌زاده اقدم^۱

حامد اکبرپور^۲

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۶/۶/۷

تاریخ پذیرش مقاله: ۱۳۹۶/۸/۵

هدف پژوهش حاضر، مطالعه رابطه پایبندی به ارزش‌های جمعی (خانوادگی، دینی، فرهنگی-اجتماعی) و استفاده از رسانه‌های ارتباط جمعی (تلویزیون، شبکه‌های ماهواره‌ای، اینترنت، شبکه‌های اجتماعی مجازی) با رفتارهای پرخطر است. روش تحقیق این مطالعه، پیمایشی و با استفاده از پرسشنامه انجام شده است. جامعه آماری پژوهش را کلیه دانشجویان دانشگاه شهید مدنی آذربایجان در سال تحصیلی ۹۶-۱۳۹۵ تشکیل داده‌اند که تعداد آنها برابر با ۷۰۰۰ نفر است. از این جامعه آماری، تعداد ۳۷۰ دانشجو به صورت نمونه‌گیری طبقه‌بندی شده انتخاب گردیده‌اند. یافته‌های پژوهش حاکی از آن است که بین متغیرهای جنس، وضعیت تأهل و پایگاه اقتصادی-اجتماعی با رفتارهای پرخطر تفاوت معناداری وجود دارد. همچنین، بین متغیرهای میزان استفاده از رسانه‌ها و پایبندی به ارزش‌های جمعی با رفتارهای پرخطر رابطه معناداری وجود دارد. در مجموع، متغیرهای مستقل وارد شده (پایبندی به ارزش‌های خانوادگی، دینی، فرهنگی-اجتماعی و میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی) در مدل رگرسیونی پژوهش توانسته‌اند ۳۲ درصد از تغییرات رفتارهای پرخطر دانشجویان را تبیین کنند.

واژگان کلیدی: پایبندی به ارزش‌های جمعی، رفتارهای پرخطر، مصرف رسانه‌ای و دانشجویان

۱. استادیار، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه شهید مدنی آذربایجان، تبریز، ایران (نویسنده مسئول)

E-mail: S.rasoulzadeh@azaruniv.ac.ir

۲. کارشناس ارشد، روانشناسی عمومی، واحد تبریز، دانشگاه آزاد اسلامی، تبریز، ایران

مقدمه

جوانی ساخت جمعیت و تأخر فرایند جامعه‌پذیری نسبت به نظم نوین جهانی در جامعه در حال گذار ایران معاصر، به رشد مسئله بزهکاری جوانان و نوجوانان منجر شده است. در این زمینه، جوانانی که نمی‌توانند به دلیل ضعف عملکرد کارگزاران و عوامل جامعه‌پذیری و نابسامانی فضای ساختی حاکم بر نظام اجتماعی، تمایلات خود را به سوی رفتارهای هم‌نوا و بهنجار هدایت نمایند، ناگزیر به ناهم‌نوایی کشیده می‌شوند و رفتارهای انحرافی و بزهکارانه‌ای از خود بروز می‌دهند. رفتارهای بزهکارانه جوانان انواع مختلفی دارد که بر حسب عمق، شدت و پیامدهای آن به بزهکاری‌های شدید مانند تجاوز به عنف، سرقت مسلحانه، سوء مصرف الکل و مواد مخدر و بزهکاری‌های ملایم نظیر فرار از خانواده و مدرسه، تخریب اموال عمومی و خصوصی و دزدی‌های کوچک تقسیم می‌شوند (احمدی و معینی، ۱۳۹۳: ۲). در این پژوهش به رفتارهای بزهکارانه شدید که با عنوان "رفتارهای پرخطر" نامیده می‌شوند، پرداخته می‌شود.

مفهوم گسترده رفتار پرخطر، سلسله‌ای از رفتارها را دربر می‌گیرد که نه تنها برای فرد درگیر در این رفتار و افراد مهم زندگی وی زیان‌های جدی به بار می‌آورد، بلکه باعث صدمات غیرعمدی به افراد بی‌گناه دیگر نیز می‌شود (کاظمینی و مدرس غروری، ۱۳۹۲: ۱۵). در واقع، این گونه رفتارها احتمال پیامدها و نتایج منفی و مخرب جسمی، روانی و اجتماعی را برای فرد افزایش می‌دهد (کار و گرور، ۲۰۰۳). رفتارهای پرخطر نظیر اعمال خشونت و درگیری فیزیکی با دیگران، استعمال دخانیات، مصرف الکل و مواد مخدر و داروهای نشاط‌آور، رفتارهای پرخطر جنسی، همه از رفتارهایی هستند که می‌توانند سبب افزایش اضطراب در نوجوانان و جوانان شوند و زمینه را برای ابتلای آنان به انواع بیماری‌ها و حتی مرگ زودرس فراهم آورند (آتش‌نفس و همکاران، ۱۳۹۳: ۲۱۹).

وقوع رفتارهای پرخطر در سنین نوجوانی و جوانی و شیوع آنها در بین جوانان در نتیجه اختلال در برخی مکانیسم‌ها و ناشی از عوامل متعددی می‌باشد. از مهمترین این موارد، پایبندی به ارزش‌های جمعی است. پایبندی به ارزش‌های جمعی (ارزش‌های خانوادگی، دینی، اجتماعی) رکن لازم و اساسی زندگی اجتماعی می‌باشد و بهره‌مندی از آن می‌تواند نقش مهمی در بازدارندگی رفتارهای پرخطر در بین جوانان داشته باشد، زیرا دوره جوانی، یک دوره گذار و همراه با بحران‌های مختلفی می‌باشد. عامل دیگری که در گرایش به این گونه

رفتارها نقش دارد، استفاده از رسانه‌های ارتباطی است. رسانه‌ها در گرایش به انواع رفتارهای پرخطر دخیل هستند. رسانه‌ها از یک سو، توانایی تشدید احساس ناامنی، ترویج بزهکاری و تشویق افراد مستعد ارتکاب جرم را دارند و از سوی دیگر، با ایفای نقش اطلاع‌رسانی مسئولانه و ترویج الگوهای زندگی سالم، در کاهش وقوع جرم و تامین احساس امنیت موثرند (مهرابی و همکاران، ۱۳۹۵: ۶).

هدف پژوهش حاضر، مطالعه میزان رفتارهای پرخطر در بین دانشجویان و ارتباط آن با پایبندی به ارزش‌های جمعی و مصرف رسانه‌ای است. در مورد اهمیت و ضرورت پژوهش نیز می‌توان گفت که در حال حاضر، مسئله رفتارهای پرخطر یکی از معضلات اصلی جامعه ماست و اگر بینش و گرایش جوانان در این زمینه اصلاح نشود، پیامدهای منفی بسیاری را به دنبال خواهد داشت. از این رو، مطالعه دلایل و گرایش آنها به رفتارهای پرخطر، از اهمیت و ضرورت فراوانی برخوردار است؛ چرا که گرایش جوانان و به خصوص دانشجویان به عنوان آینده‌سازان و نیروها و عوامل اصلی توسعه و پیشرفت جامعه باعث بروز مشکلات گسترده‌ای هم برای خود فرد و هم برای جامعه خواهد شد.

پیشینه پژوهش

یافته‌های پژوهش علی‌وردی‌نیا (۱۳۹۲) نشان می‌دهد که تفاوت معناداری بین میانگین رفتارهای پرخطر پسران (۶۳/۱) و میانگین رفتارهای پرخطر دختران (۳۱/۱) وجود دارد و به طور کلی میانگین تمامی ابعاد رفتارهای پرخطر در میان پسران (به غیر از اقدام به خودکشی) بیشتر از دختران می‌باشد. نتایج حاصل از تحلیل‌های رگرسیونی چندگانه ابعاد رفتارهای پرخطر نشان داده است که از میان تمامی متغیرهای وارد شده در مدل رگرسیونی، پیوند افتراقی تنها متغیری بوده است که با تمام ابعاد رفتارهای پرخطر ارتباط مستقیم و معناداری داشته است و متغیرهای این تحقیق قادر بوده است ۵۵ درصد از نوسانات متغیر رفتارهای پرخطر را توضیح دهد.

ستار و همکارانش (۱۳۹۳) در مطالعه‌ای با عنوان "عوامل اجتماعی موثر بر گرایش دانشجویان به رفتارهای پرخطر و آسیب‌های اجتماعی" نشان دادند که مصرف سیگار، تماشای سایت‌ها و فیلم‌های غیرمجاز و مصرف قلیان دارای بیشترین میزان شیوع در بین دانشجویان می‌باشد. همچنین، نتایج آزمون فرضیه‌ها نشان داد متغیر

فشار اجتماعی با میزان ضریب پیرسون ۰/۱۵ و متغیر سازگاری اجتماعی با میزان ضریب همبستگی ۰/۳۱- دارای روابط معنادار آماری با متغیر رفتارهای پرخطر هستند.

افشانی و همکارانش (۱۳۹۳) در مطالعه‌شان نشان دادند که در رفتارهای پرخطر (شاخص کل)، مواد مخدر، الکل، سیگار، خشونت، رفتار جنسی، رابطه با جنس مخالف و رانندگی خطرناک تفاوت معناداری بین زنان و مردان وجود دارد که در مردان به طور معناداری از زنان بیشتر است. همچنین، در رفتارهای پرخطر (شاخص کل)، سیگار و رانندگی خطرناک تفاوت معناداری بین مجردها و متأهلها وجود دارد که در مجردها به طور معناداری از متأهلها بیشتر است. آزمون آماری پیرسون نیز نشان داد که بین مؤلفه‌های رفتار پرخطر با میزان دینداری رابطه منفی و معناداری وجود دارد.

یافته‌های پژوهش رشید (۱۳۹۴) با عنوان "رفتارهای پرخطر در بین دانش‌آموزان نوجوان دختر و پسر شهر تهران" حاکی از آن است که تجربه کشیدن قلیان، کشیدن سیگار، رابطه جنسی، کتک‌کاری در بیرون از خانه و تجربه مصرف الکل به ترتیب همه‌گیرترین رفتارهای پرخطر در میان نوجوانان بودند. ضمن این که میانگین رفتارهای پرخطر در بین پسران بیشتر از دختران بود.

یافته‌های پژوهش احمدی و معینی (۱۳۹۴) با عنوان "بررسی رابطه مهارت‌های اجتماعی و رفتارهای پرخطر جوانان: مطالعه موردی شهر شیراز" نیز نشان داد که بین دلبستگی به خانواده و دوستان، تعهد به هنجارها، مشارکت، باور به اصول اخلاقی، مهارت‌های اجتماعی و رفتارهای پرخطر رابطه معناداری وجود دارد. همچنین، به لحاظ رفتارهای پرخطر بین جنس، وضعیت تأهل، طبقه اجتماعی، ساختار خانواده تفاوت معناداری وجود داشت، اما بین سن، تحصیلات و رفتارهای پرخطر رابطه معناداری مشاهده نشد.

نایی و لطفی خاچکی (۱۳۹۴) در مطالعه‌ای با عنوان "تاثیر روابط و پیوندهای خویشاوندی بر میزان آسیب‌های اجتماعی در استان‌های کشور" نشان دادند که در اغلب استان‌ها هر اندازه میزان تعلق و وابستگی افراد به خانواده و بستگان‌شان بیشتر و گسستگی و بی‌ثباتی خانواده کمتر باشد، میزان آسیب‌ها و انحرافات اجتماعی در آن استان‌ها کمتر خواهد بود.

یافته‌های پژوهش ایمان و همکاران (۱۳۹۵) با عنوان "سنجش جامعه‌شناختی نابهنجاری‌های رفتاری دانش‌آموزان (مورد مطالعه: شهر شیراز)" حاکی از آن است که با افزایش پابندی‌های مذهبی و ارتباط صمیمی با اعضای خانواده، از میزان نابهنجاری‌های رفتاری دانش‌آموزان کاسته می‌شود.

یافته‌های کونینگ^۱ و همکاران (۲۰۰۱)، والاس^۲ و همکاران (۲۰۰۳) و نان‌مئکر^۳ و همکاران (۲۰۰۳) حاکی از آن است که بین متغیرهای دینداری و مصرف سیگار (به عنوان بعدی از رفتارهای پرخطر) رابطه معنادار معکوسی وجود دارد؛ یعنی با افزایش میزان دینداری افراد، آنها کمتر به کشیدن سیگار سوق پیدا می‌کنند.

یافته‌های تاکر^۴ و همکارانش (۲۰۰۵) پیرامون عوامل محافظت‌کننده در پیشگیری از رفتارهای پرخطر حاکی از آن است که دینداری و پایبندی به ارزش‌های دینی، مشارکت در فعالیت‌های مدرسه، مشارکت در فعالیت‌های ورزشی، برخورداری از سلامت روانی، برخورداری از ارتباط مناسب با والدین، نگرش منفی نسبت به سوء مصرف مواد مخدر و حمایت اجتماعی بالا، نقش مهمی در پیشگیری از رفتارهای پرخطر دارند.

اسکوبار^۵ و همکارانش (۲۰۰۵) در پژوهشی با عنوان "تاثیر رسانه‌ها بر نگرش‌ها و رفتارهای جنسی نوجوانان" نشان دادند که نوجوانانی که بیشتر برنامه‌های با محتوای جنسی را تماشا می‌کنند، تمایل به رفتارهای جنسی افراطی دارند و نگرش آنان نسبت به رفتار جنسی قبل از ازدواج مثبت است.

اسپرینگر^۶ و همکارانش (۲۰۰۶) در پژوهشی به بررسی ارتباط بین حمایت اجتماعی دریافت شده از سوی والدین و انسجام اجتماعی در مدرسه با انجام رفتارهای پرخطر در میان ۹۳۰ نفر دانش‌آموز دوره متوسطه در کشور السالوادور پرداخته‌اند. یافته‌های آنها نشان داد که دانش‌آموزان دختر که حمایت اجتماعی کمتری از والدین خود دریافت کرده بودند، احتمال بیشتری برای ارتکاب در رفتارهای پرخطر داشتند. دانش‌آموزان با داشتن انسجام اجتماعی کمتر، به احتمال بیشتری دارای افکار خودکشی بودند و الکل مصرف می‌کردند. در این مطالعه، دانش‌آموزان پسر دارای رفتارهای پرخطر بیشتری بودند.

یافته‌های چوی و چان^۷ (۲۰۱۳) در پژوهش‌شان با عنوان "مجرم نوجوان" حاکی از آن است که پیوندهای ضعیف با والدین و نگرش منفی به نظام حقوقی می‌تواند تمایل به ارتکاب سرقت و بزهکاری را افزایش دهد. بنابراین، پیوندهای مناسب والدین با فرزندان و برخورداری از درکی روشن نسبت به نظام حقوقی می‌توانند به عنوان عوامل پیشگیری‌کننده از جرم و بزهکاری عمل کنند.

-
1. Koenig
 2. Wallace
 3. Nonnemaker
 4. Tucker
 5. Escobar
 6. Springer
 7. Chui & Chan

چارچوب نظری پژوهش

نظریه کنترل اجتماعی

راه و روش زندگی در هر جامعه، آشنایی با ارزش‌ها و هنجارها و تلاش در جهت سازگار و هم‌نوا شدن با الگوهای رفتاری پذیرفته شده، طی فرایند جامعه‌پذیری به افراد آن جامعه آموخته می‌شود. اما اگر چه جامعه‌پذیری چگونگی هم‌نوا شدن را می‌آموزد، ولی این هماهنگی، اختیاری است و در صورت عدم سازگاری داوطلبانه افراد، به مکانیسم‌های کنترل اجتماعی جهت اجبار افراد به تبعیت از ارزش‌ها و هنجارها نیاز خواهد شد. به عبارت بهتر، طی فرایند جامعه‌پذیری ارزش‌ها و هنجارهای اجتماعی به افراد آموخته شده و سپس رفتار آنها از طریق کنترل اجتماعی تحت نظارت قرار می‌گیرد. کنترل اجتماعی به مجموع عوامل محسوس و نامحسوس گفته می‌شود که جامعه در جهت حفظ معیارهای خود به کار می‌برد. همچنین، مجموع موانعی است که به قصد جلوگیری افراد از کجروی سر راه آنها قرار می‌دهد (ایمان و همکاران، ۱۳۹۵: ۱۴۸-۱۴۷). دورکیم و هیرشی^۱ دو تن از مهمترین نظریه‌پردازان حوزه کنترل اجتماعی هستند.

دورکیم معتقد است که اگر در جامعه‌ای همبستگی اجتماعی به معنای نیروی کششی که افراد یک جامعه را به هم نزدیک کرده یا پیوند می‌زند قوی باشد، اعضای آن به احتمال زیاد با ارزش‌ها و هنجارها همراه می‌شوند و مطابق با آنها رفتار خواهند کرد؛ اما اگر همبستگی اجتماعی ضعیف باشد، ممکن است از حرکت در مسیر ارزش‌ها و هنجارها منحرف شده و به سوی رفتار مجرمانه کشیده شوند (دورکیم، ۱۳۹۳: ۶۲). باید دانست که روابط و پیوندهای خانوادگی، دینی، فرهنگی و اجتماعی در یک جامعه از جهاتی، نشان‌دهنده قوت همبستگی‌های اجتماعی است و می‌تواند باعث کنترل میزان آسیب‌های اجتماعی در جامعه شود (نایی و لطفی خاچکی، ۱۳۹۴: ۸).

مهمترین و معروف‌ترین نظریه کنترل اجتماعی، نظریه پیوند اجتماعی هیرشی می‌باشد. هیرشی فرض می‌کند که بشر ذاتاً ضد اجتماعی و به طور طبیعی آماده انجام دادن عمل انحرافی است. سوال اصلی هیرشی این نیست که چرا بعضی از افراد منحرف می‌شوند، بلکه سوال او این است که چرا بعضی از افراد منحرف نمی‌شوند. پیوند اجتماعی مثل یک مکانیسم کنترل عمل می‌کند و گرایش‌های طبیعی افراد را به رفتارهای انحرافی کنترل می‌کند. بر

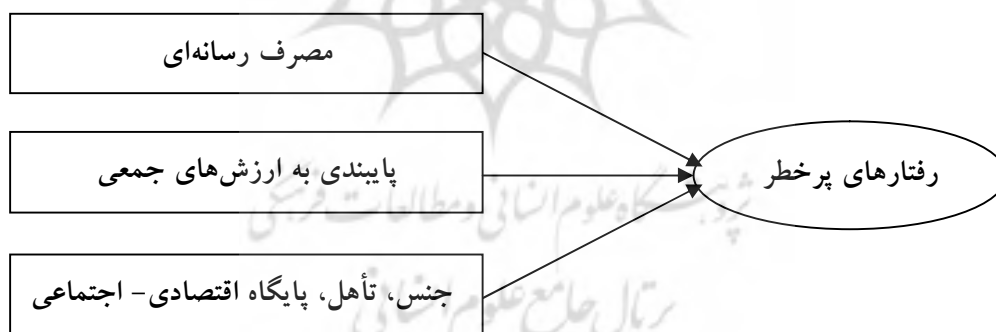
1. Hirshchi

اساس نظریه پیوند اجتماعی، اعمال بزهکارانه هنگامی رخ می‌دهد که پیوند یا اتصال فرد با جامعه ضعیف یا شکسته می‌شود (جانگر و مارشال، ۱۹۹۷). مهمترین عناصری که این پیوند را شکل می‌دهد، وابستگی به دیگران است که مبنای اصلی درونی کردن هنجارها به شمار می‌رود (ممتاز، ۱۳۸۷: ۱۲۱). نظریه پیوند اجتماعی هیرشی دارای چهار عنصر پیوستگی^۱، تعهد^۲، مشغولیت^۳ و باور^۴ می‌باشد. پیوستگی به صورت پیوند احساسی افراد با دیگران مهم مثل خانواده، دوستان و بستگان نزدیک تعریف می‌شود (رایدنور و همکاران^۵، ۲۰۰۶). تعهد از نقطه نظر هیرشی بعد جامعه‌شناختی مفهوم خود^۶ در روان‌شناسی است؛ به این معنی که ما وقت و انرژی در راه دستیابی به اهدافی مانند تحصیل، کار و داشتن شهرت خوب در میان دیگران صرف می‌کنیم. فردی که به فعالیت‌های متعارف در زندگی روزمره متعهد باشد، به منظور حفظ موقعیتی که با کوشش برای خود به دست آورده کجروی نمی‌کند و خود را به خطر نمی‌اندازد. مشغولیت به این معناست که معمولاً کسانی که درگیر کار، زندگی خانوادگی، سرگرمی، مشارکت اجتماعی و امثال این هستند، کمتر فرصت پیدا می‌کنند که هنجارشکنی کنند. برعکس، کسانی که بیکار هستند بیشتر به کج رفتاری روی می‌آورند. به همین دلیل آسیب‌شناسان اجتماعی معتقدند که افزایش سال‌های تحصیل، انجام خدمت وظیفه و فراهم بودن امکانات ورزشی، باعث کاهش کج رفتاری و بزهکاری در میان جوانان می‌شود. در انتها باور یعنی هر چه قدر که میزان اعتقاد به ارزش‌های اخلاقی و هنجارهای فرهنگی ضعیف‌تر باشد، احتمال بروز کج رفتاری در فرد بیشتر می‌شود. فردی که خود را تحت تأثیر اعتقادات معمول در جامعه نبیند، هیچ وظیفه اخلاقی نیز برای هم‌نوایی با قوانین رسمی و غیررسمی برای خود تصور نمی‌کند (رسول‌زاده اقدم و عدلی‌پور، ۱۳۹۵: ۴۸-۴۷). در مجموع، با استفاده از نظریه کنترل اجتماعی می‌توان گفت که هر چه پیوند افراد به خانواده و نهادهای اجتماعی مثل دین بالا باشد فرد کمتر دچار کجروی می‌شود و از هنجارها و ارزش‌های جامعه تخطی نمی‌کند. به عبارت دیگر، هر چه پایبندی افراد به ارزش‌های خانوادگی، دینی و فرهنگی - اجتماعی بالا باشد، افراد کمتر رفتارهای پرخطر را مرتکب می‌شوند.

مصرف رسانه‌ای و رفتارهای پرخطر

-
1. Attachment
 2. Commitment
 3. Involvement
 4. Belief
 5. Ridenour and et al
 6. Ego

امروزه رسانه‌ها به شکل گسترده‌ای در زندگی بشر نفوذ کرده‌اند و تأثیر بسزا و تعیین‌کننده‌ای در جهت‌دهی افکار عمومی دارند. برخی از پژوهشگران بر این باورند که یکی از عوامل اصلی بروز خشونت در جامعه، گسترش نمایش خشونت از تلویزیون و فراوانی لوح‌های فشرده حاوی صحنه‌های کشتار و زد و خوردها و ماجراهای خونین است. همچنین، پژوهشگران بین انحرافات اجتماعی دیگر از جمله: اعتیاد، سرقت و راهزنی و تماشای برنامه خشونت‌آمیز تلویزیونی رابطه یافته‌اند. علاوه بر این، برنامه‌های تلویزیون که مصرف‌دهندگان را به تصویر می‌کشند، ممکن است موجب تشویق نوجوانان به سیگار کشیدن شوند- همان طور که برخی از مطالعات بین افزایش سیگار کشیدن در جوانان و نمایش صحنه‌های کشیدن سیگار در فیلم‌ها ارتباط یافتند (مهرابی و همکاران، ۱۳۹۵: ۷-۶). همچنین، مطالعه عبدی (۱۳۹۲) هم نشان داد که تماشای ماهواره در افراد متأهل و مجرد به یک میزان نقش زیادی در ایجاد روابط جنسی پرخطر دارد. این در حالی است که امروزه استفاده از اینترنت و شبکه‌های اجتماعی مجازی نقش زیادی در گذران اوقات فراغت جوانان ایفا می‌کنند و لزوماً بر محتوای آنچه که در این شبکه‌ها در بین نوجوانان و جوانان مبادله می‌شود، نظارت کمتری وجود ندارد. شواهد حاکی از قابل توجه بودن محتوای مبتنی بر لذت‌گرایی غیرقانونی نظیر مضامین جنسی و غیراخلاقی و حتی تبلیغ برخی مواد غیرقانونی است (مهرابی و همکاران، ۱۳۹۵: ۷).

شکل ۱: مدل مفهومی پژوهش

فرضیه‌های پژوهش

جدول ۱: فرضیه‌های پژوهش

فرضیه	نظریه استنباط شده
بین جنس و ارتکاب رفتارهای پرخطر تفاوت معناداری وجود دارد.	پیشینه پژوهش
بین وضعیت تأهل و ارتکاب رفتارهای پرخطر تفاوت معناداری وجود دارد.	پیشینه پژوهش
بین پایگاه اقتصادی - اجتماعی و ارتکاب رفتارهای پرخطر تفاوت وجود دارد.	پیشینه پژوهش

بین پابندی به ارزش‌های جمعی (و ابعاد آن) با رفتارهای پرخطر رابطه وجود دارد.	نظریه کنترل اجتماعی
بین میزان مصرف رسانه‌ای و رفتارهای پرخطر رابطه وجود دارد.	مصرف رسانه‌ای و رفتارهای پرخطر

روش شناسی پژوهش

پژوهش حاضر از نوع تحقیقات کمی است و به روش پیمایش انجام شده است. برای گردآوری اطلاعات مدنظر از تکنیک پرسشنامه بهره گرفته شده است. جامعه آماری این پژوهش، دانشجویان مقطع کارشناسی دانشگاه شهید مدنی آذربایجان در سال تحصیلی ۱۳۹۶-۱۳۹۵ می‌باشد که بر اساس آمار آموزش کل این دانشگاه، ۷۰۰۰ نفر هستند. حجم نمونه با بهره‌گیری از فرمول کوکران، ۳۷۰ نفر برآورد شده است.

که در آن n = حجم نمونه آماری، N = حجم کل جامعه آماری،
 t = درصد خطای معیار ضریب اطمینان قابل قبول که عموماً ۰/۰۵ در نظر گرفته می‌شود و مقدار آن برابر ۱/۹۶ است.

p = مقدار نسبت صفت موجود در جامعه،

q = مقدار نسبت صفت عدم موجود در جامعه

d = درجه اطمینان یا دقت احتمالی مطلوب که برابر با ۰/۰۵ است.

با توجه به تنوع رشته‌ها و دانشکده‌ها، از شیوه نمونه‌گیری طبقه‌بندی شده استفاده شده است. همچنین در پژوهش حاضر، جهت تأمین اعتبار طیف‌های به کار رفته در سنجش متغیرها از اعتبار محتوایی و اعتبار صوری استفاده گردیده است؛ بدین صورت که هر متغیر با استفاده از تعاریف نظری موجود و سازه‌های نظری به صورت یک سازه عملیاتی مفهوم‌بندی شده است (اعتبار محتوایی). همچنین، پرسشنامه پس از طراحی توسط دو نفر از اساتید جامعه‌شناسی و روانشناسی مورد تأیید قرار گرفته است (اعتبار صوری). همچنین، برای سنجش میزان قابلیت اعتماد پرسشنامه از آلفای کرونباخ استفاده شده است. برای بیشتر متغیرها میزان آلفا بیش از ۰/۷۰ به دست آمد. این محاسبات در جدول ۲ نشان داده شده است.

جدول ۲: ضرایب آلفای کرونباخ برای متغیرهای پرسشنامه

متغیر	ابعاد	تعداد گویه	آلفای کرونباخ
رفتارهای پرخطر	مصرف مواد مخدر، روانگردان و مشروبات الکلی	۵	۰/۸۲
	سرقت	۲	۰/۷۱
	خشونت	۵	۰/۸۳
	انحراف جنسی	۳	۰/۷۰
	رانندگی پرخطر	۴	۰/۷۲
پایبندی به ارزش‌های جمعی	ارزش‌های خانوادگی	۷	۰/۸۶
	ارزش‌های دینی	۱۴	۰/۸۱
	ارزش‌های فرهنگی - اجتماعی	۸	۰/۶۵

تعریف عملیاتی مفاهیم پژوهش

رفتارهای پرخطر

در پژوهش حاضر مفهوم رفتارهای پرخطر با استفاده از پنج بعد مصرف مواد مخدر، روانگردان و مشروبات الکلی، سرقت، خشونت، انحراف جنسی، و رانندگی پرخطر در قالب طیف لیکرت سنجیده شده است. گویه‌های این متغیر در جدول ۳ برای بررسی اعتبار سازه‌ای آن آورده شده است.

جدول ۳: نتایج تحلیل عاملی رفتارهای پرخطر در بین دانشجویان

نتیجه آزمون KMO	مقدار واریانس تبیین شده	عامل‌های رفتارهای پرخطر					گویه‌های رفتارهای پرخطر
		عامل پنجم	عامل چهارم	عامل سوم	عامل دوم	عامل اول	
K.M.O=۰/۸۹ Sig=۰/۰۰۰	۳۶/۴۰					۰/۶۹	کشیدن سیگار در یک سال گذشته
						۰/۷۰	کشیدن قلیان در یک سال گذشته
						۰/۶۹	استفاده از مواد مخدر
						۰/۷۶	نوشیدن مشروبات الکلی
						۰/۶۳	مصرف قرص روان‌گردان
	۸/۰۳				۰/۶۷		برداشتن وسایل از فروشگاه بدون پرداخت پول
					۰/۶۵		برداشتن پول یا وسایل اطرافیان
	۷/۰۷			۰/۷۵			درگیری یا زد و خورد با همسالان خود
				۰/۶۱			درگیری جدی با خانواده

			۰/۶۴			شکستن وسایل از روی عصبانیت
			۷۱			کتک کاری
			۰/۶۴			حمل چاقو یا اسلحه
۵/۶۴			۰/۶۲			داشتن رابطه جنسی با جنس مخالف
			۰/۶۰			داشتن رابطه جنسی با هم جنس خود
			۰/۶۷			شرکت در پارتی‌های مختلط دوستانه
۵/۰۳			۰/۶۲			سوار موتور سیکلت شدن بدون کلاه ایمنی
			۰/۶۰			سوار ماشین شدن بدون بستن کمربند ایمنی
			۰/۶۵			رانندگی با سرعت غیرمجاز
			۰/۵۹			لذت بردن از لایبی کشیدن و تک چرخ زدن

پایبندی به ارزش‌های جمعی

ارزش‌ها را می‌توان مجموعه‌ای از پنداشت‌های اساسی نسبت به آنچه پسندیده است، دانست که تجلی‌گاه عمیق‌ترین احساسات مشترک نسبت به جهان در جامعه هستند (چلبی، ۱۳۸۸: ۶۰). این مفهوم با استفاده از سه بعد پایبندی به ارزش‌های خانوادگی، ارزش‌های دینی و ارزش‌های فرهنگی - اجتماعی در قالب طیف لیکرت سنجیده شده است.

مصرف رسانه‌ای

رسانه‌های جمعی برای حامیان خودشان فرصتی ایجاد می‌کنند تا مخاطبان خود را آموزش دهند و سرگرم و جامعه‌پذیر کنند. همچنین، رسانه‌های جمعی ابزاری هستند که از آنها برای ابلاغ پیام‌ها، بیان افکار و انتقال مفاهیم به دیگران استفاده می‌شود (ستوده، ۱۳۸۴: ۵۸). در واقع، رسانه‌های جمعی به تمام ابزارهای غیرشخصی ارتباط گفته می‌شود که به وسیله آن، پیام‌های دیداری و یا شنیداری به‌طور مستقیم به مخاطبان انتقال می‌یابند. در پژوهش حاضر، رسانه‌های جمعی به دو گروه رسانه‌های نوین (ماهواره، اینترنت، شبکه‌های اجتماعی مجازی) و داخلی (تلویزیون) تقسیم شده‌اند. برای عملیاتی کردن این مفهوم، از میزان ساعاتی که فرد در طی یک هفته از رسانه‌های مذکور مشخص استفاده می‌کند، سوال شده است.

یافته‌های پژوهش

یافته‌های توصیفی پژوهش حاکی از آن است که پاسخگویان در بازه سنی ۱۸ تا ۴۷ سال قرار دارند و میانگین سنی‌شان ۲۳ سال است. همچنین، ۴۰/۵ درصد از پاسخگویان یعنی ۱۵۰ نفر مرد و ۵۹/۵ درصد یعنی ۲۲۰ نفر نیز زن بوده‌اند. از نظر وضعیت تأهل، ۲۲ درصد پاسخگویان متأهل و ۷۸ درصد نیز مجرد هستند. علاوه بر این،

۲۹ درصد از پاسخگویان از پایگاه اقتصادی - اجتماعی پایین، ۵۹ درصد متوسط و ۱۲ درصد نیز از پایگاه بالا برخوردار بوده‌اند.

در جدول ۴، توزیع مصرف رسانه‌ای پاسخگویان به تفکیک هر رسانه نشان داده شده است. آماره‌های جدول حاکی از آن است که میانگین استفاده پاسخگویان از اینترنت و شبکه‌های اجتماعی مجازی در سطح بالایی قرار دارد، اما میانگین استفاده از تلویزیون و شبکه‌های ماهواره‌ای در سطح پایینی است.

جدول ۴: میزان مصرف رسانه‌ای پاسخگویان بر حسب درصد

میانگین	از ۴ ساعت تا بیشتر از ۴ ساعت	از ۳ ساعت تا کمتر از ۴ ساعت	از ۲ ساعت تا کمتر از ۳ ساعت	از ۱ ساعت تا کمتر از ۲ ساعت	کمتر از ۱ ساعت	اصلاً	
۲/۷۷	۹/۲	۷/۳	۱۷	۱۴/۱	۲۳/۵	۲۸/۹	تلویزیون داخلی
۲/۳۰	۸/۴	۶/۲	۸/۹	۱۱/۶	۱۳/۸	۵۱/۱	شبکه‌های ماهواره‌ای
۴/۹۰	۵۲/۲	۱۳	۱۷	۱۰/۳	۶/۲	۱/۴	اینترنت
۴/۲۴	۳۸/۴	۱۴/۹	۱۳/۵	۱۱/۹	۸/۶	۱۲/۷	شبکه‌های اجتماعی مجازی

اطلاعات جدول ۵ حاکی از آن است که میزان رفتارهای پرخطر در میان دانشجویان در تمامی موارد در سطح خیلی پایینی قرار دارد. (به جز عدم استفاده از کمربند ایمنی در هنگام رانندگی)

جدول ۵: توزیع درصد فراوانی افراد مورد مطالعه برحسب گویه‌های رفتارهای پرخطر

میانگین	خیلی زیاد	زیاد	متوسط	کم	خیلی کم	اصلاً	
۱/۵۱	۴/۳	۱/۶	۲/۷	۳/۵	۸/۶	۷۹/۲	کشیدن سیگار در یک سال گذشته
۱/۶۳	۴/۹	۱/۱	۵/۴	۵/۷	۷/۶	۷۵/۴	کشیدن قلیان در یک سال گذشته
۱/۱۴	۰/۸	۰/۵	۱/۴	۰/۵	۳	۹۳/۸	استفاده از مواد مخدر
۱/۳۴	۰/۸	۱/۴	۴/۱	۴/۳	۳/۸	۸۵/۷	نوشیدن مشروبات الکلی
۱/۱۰	۰/۳	۰/۵	۰/۳	۱/۶	۳	۹۴/۳	مصرف قرص روان‌گردان
۱/۱۸	۰/۸	۰/۵	۰/۸	۲/۴	۴/۹	۹۰/۵	برداشتن وسایل از فروشگاه بدون پرداخت پول
۱/۴۹	۱/۴	۱/۶	۲/۴	۶/۲	۱۶/۵	۷۱/۹	برداشتن پول یا وسایل اطرافیان
۱/۶۹	۱/۹	۱/۶	۵/۷	۵/۷	۲۵/۱	۶۰	درگیری یا زد و خورد با همسالان خود
۱/۸۲	۱/۹	۲/۲	۶/۸	۱۱/۱	۲۲/۴	۵۵/۷	درگیری جدی با خانواده
۱/۷۳	۱/۴	۳/۲	۵/۱	۸/۹	۲۰/۵	۶۰/۸	شکستن وسایل از روی عصبانیت
۱/۶۸	۲/۲	۰/۸	۵/۴	۹/۲	۲۰/۳	۶۲/۲	کنک‌کاری
۱/۳۲	۰/۸	۱/۶	۱/۶	۳/۵	۱۰/۵	۸۱/۹	حمل چاقو یا اسلحه

۱/۴۰	۰/۸	۰/۸	۴/۹	۳/۸	۱۱/۴	۷۸/۴	داشتن رابطه جنسی با جنس مخالف
۱/۱۹	۰/۵	۰	۲/۴	۲/۴	۵/۱	۸۹/۵	داشتن رابطه جنسی با هم جنس خود
۱/۳۸	۲/۲	۰/۸	۲/۷	۳	۱۰/۸	۸۰/۵	شرکت در پارتی‌های مختلط دوستانه
۱/۹۳	۹/۲	۳	۵/۴	۵/۴	۸/۶	۶۸/۴	سوار موتور سیکلت شدن بدون کلاه ایمنی
۳/۱۰	۱۱/۶	۱۴/۱	۱۵/۱	۱۴/۱	۲۰/۳	۲۴/۹	سوار ماشین شدن بدون بستن کمربند ایمنی
۲/۰۴	۵/۷	۴/۴	۸/۶	۸/۶	۱۳/۸	۵۸/۹	رانندگی با سرعت غیرمجاز
۲/۰۱	۵/۱	۳	۸/۹	۹/۷	۱۸/۱	۵۵/۱	لذت بردن از لایه کشیدن و تک چرخ زدن

اطلاعات جدول ۶ نشان می‌دهد میانگین پایداری به ارزش‌های جمعی در پاسخگویان ۵۴/۸۶ می‌باشد که بیانگر یک نمره متوسط در پایداری به ارزش‌های جمعی نزد دانشجویان است. از میان زیرمقیاس‌های پایداری به ارزش‌ها، بعد پایداری به ارزش‌های دینی با میانگین ۲۵/۴۴ بالاترین نمره و بعد پایداری به ارزش‌های خانوادگی با میانگین ۱۰/۸۸ کمترین میانگین را دارا هستند.

جدول ۶: میانگین پایداری دانشجویان به ارزش‌های جمعی

انحراف استاندارد	میانگین	حداکثر	حداقل	بعد
۴/۳۲	۱۰/۸۸	۲۵	۶	ارزش‌های خانوادگی
۷/۷۹	۲۵/۴۴	۴۵	۱۰	ارزش‌های دینی
۵/۳۴	۱۸/۵۳	۳۳	۸	ارزش‌های فرهنگی-اجتماعی
۱۴/۳۷	۵۴/۸۶	۹۵	۲۴	پایداری به ارزش‌های جمعی (کل)

پژوهش حاضر دارای پنج فرضیه است که به منظور بررسی صحت و سقم این فرضیه‌ها از آزمون‌های آماری مختلفی استفاده شده است. اطلاعات جدول ۷ نشان می‌دهد که بین زنان و مردان و همچنین افراد متأهل و مجرد در میزان رفتارهای پرخطر تفاوت معناداری وجود دارد؛ به طوری که میانگین رفتارهای پرخطر در بین مردان و افراد مجرد بیشتر از زنان و افراد متأهل است. بنابراین، فرضیه‌های اول و دوم تأیید می‌شوند.

جدول ۷: آزمون T برای مقایسه میانگین رفتارهای پرخطر به تفکیک جنس و وضعیت تأهل

متغیر	گروه	تعداد	میانگین	انحراف معیار	T	درجه آزادی	سطح معناداری
جنس	مرد	۱۵۰	۳۸/۹۸	۱۵/۴۹	۸/۶۰	۲۰۰/۸۳	۰/۰۰۰
	زن	۲۲۰	۲۷/۲۰	۷/۷۹			
وضعیت تأهل	مجرد	۲۶۲	۳۲/۳۷	۱۱/۴۴	۱/۹۸	۴۶/۹۸	۰/۰۵
	متأهل	۱۰۸	۲۸/۳۷	۱۵/۶۰			

نتایج جدول ۸، حاکی از آن است که بین پایگاه اقتصادی- اجتماعی و ارتکاب رفتارهای پرخطر تفاوت معناداری وجود دارد و میانگین رفتارهای پرخطر پاسخگویانی که پایگاه اقتصادی اجتماعی پایین تری دارند از بقیه گروه‌ها بیشتر است. بنابراین، فرضیه سوم نیز تأیید می‌شود.

جدول ۸: آزمون F برای مقایسه میانگین رفتارهای پرخطر بر حسب پایگاه اقتصادی- اجتماعی

متغیر	گروه	میانگین	انحراف معیار	F	سطح معناداری
پایگاه اقتصادی اجتماعی	بالا	۳۰/۵۰	۱۱/۰۵	۱۴	۰/۰۰۰
	متوسط	۳۰/۹۶	۱۱/۳۸		
	پایین	۴۲/۹۳	۲۰/۹۲		

برای آزمون فرضیه چهارم و پنجم پژوهش از آزمون همبستگی پیرسون استفاده شده است. اطلاعات جدول ۹، نشان می‌دهد که بین میزان استفاده از تلویزیون و رفتارهای پرخطر رابطه معنادار معکوسی وجود دارد، اما بین استفاده از رسانه‌های خارجی (ماهواره، اینترنت و شبکه‌های اجتماعی مجازی) با رفتارهای پرخطر رابطه معنادار مستقیمی وجود دارد؛ یعنی با افزایش استفاده از رسانه‌های نوین، رفتارهای پرخطر نیز افزایش پیدا می‌کند.

جدول ۹: آزمون رابطه مصرف رسانه‌ای با رفتارهای پرخطر

متغیرها	مقدار همبستگی	سطح معناداری	آزمون فرضیه
تلویزیون داخلی و رفتارهای پرخطر	-۰/۱۰	۰/۰۴	تایید
شبکه‌های ماهواره‌ای و رفتارهای پرخطر	۰/۱۹	۰/۰۰۰	تایید
اینترنت و رفتارهای پرخطر	۰/۱۶	۰/۰۰۲	تایید
شبکه‌های اجتماعی مجازی و رفتارهای پرخطر	۰/۲۴	۰/۰۰۰	تایید

اطلاعات جدول ۱۰، نشان می‌دهد که بین پایداری به ارزش‌های جمعی و ابعاد آن و رفتارهای پرخطر رابطه معنادار معکوسی وجود دارد؛ یعنی با افزایش میزان پایداری پاسخگویان به ارزش‌های جمعی، میزان رفتارهای پرخطر آنها کاهش پیدا می‌کند.

جدول ۱۰: آزمون رابطه پایداری به ارزش‌های جمعی با رفتارهای پرخطر

متغیرها	مقدار همبستگی	سطح معناداری	آزمون فرضیه
پایداری به ارزش‌های خانوادگی و رفتارهای پرخطر	-۰/۵۲	۰/۰۰۰	تایید
پایداری به ارزش‌های دینی و رفتارهای پرخطر	-۰/۳۷	۰/۰۰۰	تایید
پایداری به ارزش‌های اجتماعی و رفتارهای پرخطر	-۰/۳۶	۰/۰۰۰	تایید
پایداری به ارزش‌های جمعی و رفتارهای پرخطر	-۰/۴۹	۰/۰۰۰	تایید

در ادامه به منظور مشخص شدن سهم تأثیر هر یک از متغیرهای مستقل بر متغیر وابسته به تحلیل رگرسیونی پرداخته می‌شود. جدول ۱۱، مدل رگرسیونی چندمتغیره رفتارهای پرخطر پاسخگویان را که به روش همزمان^۱ - چون هدف ما فرضیه‌آزمایی است- وارد مدل شده‌اند را نشان می‌دهد. اطلاعات مندرج در این جدول نشان می‌دهد همبستگی چندگانه معادل ۰/۵۷ محاسبه شده که گویای این مطلب است که چهار متغیر پایبندی به ارزش‌های خانوادگی، دینی، اجتماعی و میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی به طور همزمان ۵۷ درصد با رفتارهای پرخطر ارتباط دارند. ضریب تعیین نیز ۰/۳۲ محاسبه شده است؛ به این معنی که ۳۲ درصد از تغییرات رفتارهای پرخطر توسط چهار متغیر مذکور تبیین شده است. ضرایب تأثیر استاندارد موجود در این جدول نشان می‌دهد که قوی‌ترین پیش‌بینی‌کننده‌های رفتارهای پرخطر به ترتیب متغیرهای پایبندی به ارزش‌های خانوادگی (۰/۴۲-)، پایبندی به ارزش‌های اجتماعی (۰/۲۰-)، میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی (۰/۱۳) و پایبندی به ارزش‌های دینی (۰/۱۰-) می‌باشند.

جدول ۱۱: مدل رگرسیونی چندمتغیره رفتارهای پرخطر پاسخگویان

Sig	F	R ²	R	Sig	T	Beta	B	متغیرهای مستقل
				۰/۰۰۰	-۹/۲۱	-۰/۴۲	-۱/۲۷	پایبندی به ارزش‌های خانوادگی
				۰/۰۰۰	-۴/۳۶	-۰/۲۰	-۰/۴۸	پایبندی به ارزش‌های اجتماعی
۰/۰۰۰	۵۸/۶۷	۰/۵۷	۰/۳۲	۰/۰۰۴	۲/۹۱	۰/۱۳	۰/۹۲	شبکه‌های اجتماعی مجازی
				۰/۰۳۰	-۲/۱۰	-۰/۱۰	-۰/۲۲	پایبندی به ارزش‌های دینی

بحث و نتیجه گیری

در هر جامعه‌ای سطحی از رفتارهای پرخطر (مصرف مواد مخدر، سیگار، الکل، خشونت، رفتار جنسی، رابطه با جنس مخالف و رانندگی خطرناک) وجود دارد و طبق آمارها هر روز نیز بر میزان این رفتارها افزوده می‌شود- افزایش این رفتارها هم می‌تواند باعث بروز مسائل فردی و هم ایجاد مسائل جدی برای سلامت جامعه گردد که به نوبه خود، در حرکت جامعه به سمت رشد و پیشرفت خلل ایجاد می‌کند و یا حتی مانع از آن می‌شود (افشانی و همکاران، ۱۳۹۳: ۱۵۱) با توجه به تحقیق حاضر، پایبندی به ارزش‌های جمعی (خانوادگی، دینی و اجتماعی) و استفاده از رسانه‌های ارتباط جمعی می‌تواند امکانی فراهم کند که افراد جامعه کمتر یا بیشتر به سمت رفتارهای پرخطر و انحرافی کشیده شوند.

یافته‌های پژوهش در این مورد نشان داد که به لحاظ رفتارهای پرخطر، بین جنس، وضعیت تأهل و پایگاه اجتماعی- اقتصادی تفاوت معناداری وجود دارد، به طوری که میزان وقوع رفتارهای پرخطر در بین مردان بیشتر از زنان، در بین افراد مجرد بیشتر از افراد متأهل و در بین طبقه پایین بیشتر از طبقه متوسط و بالا می‌باشد. این یافته‌ها در راستای یافته‌های پژوهش علی‌رودی‌نیا (۱۳۹۲)، افشانی و همکاران (۱۳۹۳)، احمدی و معینی (۱۳۹۴) و رشید (۱۳۹۴) است.

همچنین، نتایج آزمون فرضیه دوم مبنی بر این که بین مصرف رسانه‌ای و رفتارهای پرخطر رابطه وجود دارد، نشان داد که بین استفاده از برنامه‌های تلویزیونی داخلی و رفتارهای پرخطر رابطه معنادار معکوسی وجود دارد؛ به طوری که با افزایش میزان استفاده از برنامه‌های تلویزیونی داخلی، میزان رفتارهای پرخطر کاهش می‌یابد، اما بین استفاده از شبکه‌های ماهواره‌ای، اینترنت و شبکه‌های اجتماعی مجازی با رفتارهای پرخطر رابطه معنادار مستقیمی وجود دارد؛ یعنی با افزایش استفاده از این رسانه‌های نوین، میزان رفتارهای پرخطر نیز افزایش می‌یابد. این یافته‌ها با یافته‌های پژوهش‌های قنبری و رمضان‌خانی (۱۳۸۶)، عبدی (۱۳۹۲)، مهرابی و همکاران (۱۳۹۵)، ویکفیلد^۱ (۲۰۰۳)، اسکوبار و همکاران (۲۰۰۵) و هولتز و اپل^۲ (۲۰۱۱) همخوانی دارند.

در تحلیل این یافته‌ها، همان‌طور که یافته‌های توصیفی پژوهش نیز نشان داد میزان استفاده دانشجویان از رسانه‌های نوین در سطح بالایی قرار دارد و آنان بیشتر وقت خود را صرف حضور و تبادل اطلاعات در این رسانه‌های نوین می‌کنند. با توجه به این که ویژگی‌هایی همچون: "فرامگانی و فرازمانی"، "گمنامی و ناشناس بودن" و "نبود کنترل بر محتوای مطالب مبادلاتی" از مهمترین ویژگی‌های محیط تعاملی رسانه‌های نوین هستند، دانشجویان و جوانان با توجه به شرایط سنی و محدودیت‌های اخلاقی موجود در سطح جامعه می‌توانند به هر نوع اطلاعاتی دست پیدا کنند. در این زمینه مهرابی و همکارانش (۱۳۹۵) معتقدند با توجه به این که محتوای مطالب مورد مبادله در اینترنت و شبکه‌های اجتماعی موبایلی، جزو حریم خصوصی محسوب می‌شود و لزوماً نظارت خاصی بر آن هم وجود ندارد، لذا به واسطه این حریم شخصی بودن، نبود هدایت و نظارت، مبتنی بر گرایش جنسی اقتضای دوران جوانی بودن و عدم بازداری بالاتر و پنهان بودن حضور در فضاهای مجازی برای ارضای نسبی تمایلات جنسی و عاطفی برای برقراری رابطه با جنس مخالف، ممکن است به این منجر شود که حضور بیشتر در این رسانه‌ها با گرایش بیشتر به برخی رفتارهای پرخطر به ویژه رابطه آسیب‌زا با جنس مخالف بیشتر شود. همچنین، رسانه‌های نوین به راحتی می‌توانند زمینه آشنایی و ترغیب به رفتارهای پرخطری همچون مصرف مواد، مشروبات الکلی، سیگار و قلیان، و رابطه با جنس مخالف را هم فراهم سازند.

1. Wakefield
2. Holtz & Appel

همچنین، نتایج آزمون فرضیه سوم پژوهش حاکی از آن است که بین پابندی به ارزش‌های جمعی (خانوادگی، دینی و فرهنگی - اجتماعی) و رفتارهای پرخطر رابطه معنادار معکوسی وجود دارد؛ به طوری که با افزایش میزان پابندی دانشجویان به ارزش‌های جمعی، میزان رفتارهای پرخطر آنان کاهش پیدا می‌کند. این یافته‌ها در راستای یافته‌های پژوهش افشانی و همکارانش (۱۳۹۳)، احمدی و معینی (۱۳۹۴)، ناییبی و لطفی خاچکی (۱۳۹۴)، ایمان و همکاران (۱۳۹۵)، تاکر و همکاران (۲۰۰۵) و چوی و چان (۲۰۱۳) است. این یافته‌ها مطابق با نظریه کنترل اجتماعی هیرشی است که معتقد است پیوندها و دلبستگی‌های افراد به ارزش‌ها (خانوادگی، دینی، فرهنگی - اجتماعی) آنان را از ارتکاب اعمال مجرمانه و بزهکارانه بازمی‌دارد. پابندی و دلبستگی به ارزش‌های خانوادگی بر تصمیم‌ها و الگوهای رفتاری افراد در جامعه تاثیر می‌گذارد. در واقع، پیوندها یا ارزش‌های خانوادگی به عنوان مجرای عمل می‌کنند که از طریق آن جامعه‌پذیری موثر اتفاق می‌افتد. در این زمینه در پژوهش‌های متعددی نشان داده شده است که عدم پابندی جوانان به ارزش‌های خانوادگی، عدم روابط و پیوندهای صمیمانه بین اعضای خانواده و نارسایی در عملکردهای خانوادگی عامل بسیار مهمی در بزهکاری و رفتارهای پرخطر نوجوانان و جوانان است.

علاوه بر این، پابندی به ارزش‌های دینی و فرهنگی - اجتماعی نیز از مهمترین عواملی هستند که نقش بسیار چشمگیری در ارتکاب رفتارهای پرخطر دارند. در این زمینه، اسمیت^۱ (۲۰۰۳) بر این باور است که دین و مذهب از طریق ایجاد یک نظم اخلاقی و مبنا شدن برای تدوین قوانین اجتماعی، مانع از انجام رفتارهای پرخطر می‌شود. نظام اخلاقی تدوین شده براساس دین، به صراحت بر بایدها و نبایدهایی تأکید می‌کند که برای رفتارهای فردی و اجتماعی انسان حد و مرز تعیین می‌نماید (به قل از مهرابی و همکاران، ۱۳۹۵). همچنین، آموزه‌های دینی و فرهنگی در قالب اعمال مکروه و به خصوص حرام، بازدارنده‌هایی قوی برای ارتکاب آن دسته از اعمال و رفتارهایی تعیین می‌کند که در تقابل با سلامت انسان است. مصداق بارز این امر، حرام بودن مشروب‌خواری، رابطه جنسی خارج از حریم زناشویی، مصرف مواد مخدر و مانند آن در باورهای دینی و فرهنگی ما می‌باشد.

پیشنادهای پژوهش

- با توجه به این که رسانه‌های نوین (اینترنت و شبکه‌های اجتماعی مجازی) عاملی مهم در گرایش و ارتکاب دانشجویان به رفتارهای پرخطر هستند، افزایش سواد رسانه‌ای دانشجویان (آموزش استفاده درست از فضای مجازی) می‌تواند نقش پررنگی در کاهش آسیب‌های اجتماعی رسانه‌های نوین و فضای مجازی داشته باشد.

1. Smith

- تقویت ارزش‌ها و باورهای دینی و فرهنگی دانشجویان؛
- اعمال نظارت بیشتر خانواده‌ها بر روی فعالیت‌های فرزندان‌شان و برقراری روابط نزدیک و صمیمانه با آنها؛
- توجه به نقش ارزش‌های خانوادگی، دینی و فرهنگی - اجتماعی و استفاده از آنها در برنامه‌های پیشگیری از رفتارهای پرخطر؛
- آموزش‌های مستمر و همه‌جانبه به دانشجویان جهت افزایش آگاهی و تغییر نگرش و رفتارها پیرامون رفتارهای پرخطر شایع از جمله دوستی با جنس مخالف و مصرف مشروبات الکلی.

منابع

- احمدی، حبیب و معینی، مهدی. (۱۳۹۴). "بررسی رابطه مهارت‌های اجتماعی و رفتارهای پرخطر جوانان: مطالعه موردی شهر شیراز". پژوهش‌های راهبردی امنیت و نظم اجتماعی. ۴ (۹): ۱-۲۴.
- افشانی، علیرضا؛ امانی، شرمین و میرمنگره، اکرم. (۱۳۹۲). "دینداری و رفتارهای پرخطر". توسعه اجتماعی. ۹ (۲): ۱۳۱-۱۵۸.
- ایمان، محمدتقی؛ بهمنی، لیلا و دل‌آور، مریم سادات. (۱۳۹۵). "سنجش جامعه‌شناختی نابهنجاری‌های رفتاری دانش‌آموزان (مورد مطالعه: شهر شیراز)". توسعه اجتماعی. ۱۰ (۳): ۱۳۹-۱۵۸.
- آتش‌نفس، الهه؛ قربانی، راهب؛ عبدوس، حسین؛ عباس‌پور، سمیه و محمودیان، علیرضا. (۱۳۹۳). "رفتارهای پرخطر شایع و عوامل خانوادگی موثر بر آن از دیدگاه نوجوانان: یک پژوهش کیفی". خانواده‌پژوهی. ۱۰ (۳۸): ۲۱۷-۲۳۳.
- پروین، ستار؛ کلانتری، عبدالحسین و داودی، مریم. (۱۳۹۳). "عوامل اجتماعی موثر بر گرایش دانش‌جویان به رفتارهای پرخطر و آسیب‌های اجتماعی (با رویکرد مقایسه‌ای بین خوابگاه‌های خودگردان و دولتی)". مطالعات راهبردی ورزش و جوانان. ۱۳ (۲۶): ۱۷۰-۱۵۱.
- چلبی، مسعود. (۱۳۸۸). جامعه‌شناسی نظم. تهران: نشر نی
- دورکیم، امیل. (۱۳۹۳). قواعد روش جامعه‌شناسی. علی‌محمد کاردان. تهران: دانشگاه تهران
- رسول‌زاده اقدم، صمد و عدلی‌پور، صمد. (۱۳۹۵). آسیب‌شناسی اجتماعی نهاد خانواده. تبریز: طنین دانش
- رشید، خسرو. (۱۳۹۴). «رفتارهای پرخطر در بین دانش‌آموزان نوجوان دختر و پسر». رفاه اجتماعی، ۱۵ (۵۷): ۳۱-۵۵.
- ستوده، هدایت‌الله. (۱۳۸۴). آسیب‌شناسی اجتماعی. تهران: آوای نور
- عبدی، سیروان. (۱۳۹۲). "آسیب‌شناسی سریال‌های عامه‌پسند ماهواره‌ای در جامعه امروز ایران از دید صاحب‌نظران". پایان‌نامه کارشناسی‌ارشد، رشته علوم ارتباطات، دانشکده صدا و سیما، جمهوری اسلامی ایران.
- علیوردی‌نیا، اکبر. (۱۳۹۲). "مطالعه رفتارهای پرخطر دانش‌جویان از دیدگاه جامعه‌شناختی". توسعه اجتماعی. ۷ (۳): ۱۲۳-۱۵۴.
- علیوردی‌نیا، اکبر؛ شارع‌پور، محمود و ورمزیار، مهدی. (۱۳۸۷). "سرمایه اجتماعی خانواده و بزهکاری". پژوهش زنان. ۶ (۲): ۱۰۷-۱۳۲.

- قنبری، شهلا و رمضان‌خانی، علی. (۱۳۸۶). "نقش رسانه‌ها در ترویج رفتارهای مخاطره‌آمیز". پژوهش‌های ارتباطی. ۸ (۴۹): ۱۱۱-۱۲۲.
- کاظمینی، تکتم و مدرس غروری، مرتضی. (۱۳۹۲). "رابطه بین ویژگی‌های شخصیتی و رفتارهای پرخطر در دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی مشهد". مجله دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان. ۱۲ (۱): ۱۵-۲۶.
- ممتاز، فریده. (۱۳۸۷). انحرافات اجتماعی. تهران: شرکت سهامی انتشار
- مهرابی، حسینعلی؛ محمودی، فهمیه و مولوی، حسین. (۱۳۹۵). "پیش‌بینی گرایش به رفتارهای پرخطر بر اساس باورهای دینی، هیجان‌خواهی، آلودگی محیط و رسانه‌ها در دانشجویان دختر". دانش و پژوهش در روانشناسی کاربردی. ۱۷ (۲): ۱۴-۴.
- نایی، هوشنگ و لطفی خاچکی، بهنام. (۱۳۹۴). "تاثیر روابط و پیوندهای خویشاوندی بر میزان آسیب‌های اجتماعی در استان‌های کشور". بررسی مسائل اجتماعی ایران. ۶ (۱): ۴۶-۱.
- Carr, G.M., & Grover, S. (2003). "Risk taking behavior of young women in Australia, screening for health risk behavior". Medical journal of Australia, 178 (12): 601-604.
- Chui, W. H and Heng C. C. (2013). "Juvenile offenders perceptions of probation officers as social workers in Hong Kong". Journal of Social Work, 14 (4): 398-418.
- Escobar, C.S., Susar, R., Christine, M. & Lowbarbara, J. (2005). "Practice and thick stun Patricia, impact of the media on adolescent sexual attitude and behavior". Journal of Pediatrics, 116 (3): 303-326.
- Holtz, P., Appel, M. (2011). "Internet use and video gaming predict problem behavior in early adolescence". Journal of Adolescence, 34 (1): 49-58
- Junger, M., Marshall, I. H. (1997). "The Inter-Ethnic Generalizability of Social Control Theory: An Empirical Test". The Journal of Research in Crime and Delinquency, 3 (1): 79-112.
- Koenig, H. G., Moberg, D. O., & Kvale, J. N. (1988). "Religious activities and attitudes of older adults in a geriatric assessment clinic". Journal of the American Geriatrics Society, 36 (4): 362-374.
- Nonnemaker, J. M., McNeely, C. A., Blum, R. (2003). "Public and Private Domains of Religiosity and Adolescent Health Risk Behaviors: Evidence from the National Longitudinal Study of Adolescent Health". Social Science & Medicine, 57 (11): 2049-2054.
- Ridenour T. A., Greenberg, M.T., Cook, E. T. (2006). "Structure and validity of People in My Life: A self-report measure of attachment in late childhood". Journal of Youth and Adolescence, 35 (6): 1037-1053.

- Springer, A. E., Sharma, S., Guardado, A., Vazquez Nava, F., Kelder, S. H. (2006). **“Perceived parental monitoring and health risk behavior among public secondary school students in El Salvador”**. The ScientificWorld Journal, 28 (6): 1810-1814.
- Tucker J. S., Ellickson P. L., Orlando, M., Martino, S. C., Klein, D. J. (2005). **“Substance use trajectories from early adolescence to emerging adulthood: A comparison of smoking, binge drinking, and marijuana use”**. Journal of Drug Issues, 35 (2): 307-332.
- Wakefield, M., Flay, B. (2003). **“Appraisal of anti-smoking advertising by youth at risk for regular smoking: a comparative study in the United States. Australia and Britain American”**. Journal of Public Health, 12 (2): 180-199.
- Wallace, J. M., Brown, T. N., Bachman, J. G., & Laveist, T. A. (2003). **“The Influence of Race and Religion on Abstinence from Alcohol, Cigarettes and Marijuana among Adolescents”**. Journal of Studies on Alcohol, 64 (6): 843-848.

A Study on Students' High-Risk Behaviors and Their Relationship with Adherence to Collective Values and Media Consumption

(Case Study: Students of Azarbaijan Shahid Madani University)

Samad Rasoulzadeh Aghdam

Ph.D., Assistant professor of Faculty of Psychology and Educational Sciences, Azarbaijan Shahid Madani University, Tabriz, Iran

Hamed Akbarpour

Master Degree in General Psychology, Tabriz Branch, Islamic Azad University, Tabriz, Iran

Received: 29 Aug. 2017

Accepted: 27 Oct. 2017

The aim of the present study is to investigate the relationship between adherence to collective values (family, religion, socio-cultural) and the use of mass media (TV, satellite, Internet, virtual social networks) with high-risk behaviors. The method employed in the study was survey research and the data were collected via a questionnaire. The statistical population of the study consisted of all students of Azarbaijan Shahid Madani University during the academic year of 2016-2017 as 7000 individuals. 370 students were selected as participants from the population via the stratified sampling technique. Findings indicate that there is a significant difference of variables of gender, marital status, and socio-economic status with high risk behaviors. There is also a significant correlation of the variables of media consumption and adherence to collective values with high risk behaviors. Generally speaking, independent variables (adherence to family, religious, and socio-cultural values and the degree of use of virtual social networks) in the research regression model could explain 32% of the variations in the students' high-risk behaviors.

Key words: Adherence to Collective Values, High-Risk Behaviors, Media Consumption and Students